

Toespraak door Bert van der Heijden bij de onthulling van een Stolperstein voor Joseph Troostwijk voor de Eekwal 28 te Zwolle op 6 december 2010.

Goedemiddag,

Mijn naam is Bert van der Heijden, al 57 jaar getrouwd met Louise Troostwijk, geboren in Zwolle in 1940. Wij hebben allebei onze 'afdelingen' en toespraakjes houden, is mijn afdeling. Wij en Louise's zusje Dorine en haar man, vonden het vanzelfsprekend dat iemand namens de familie Troostwijk een paar woorden zou zeggen ter herdenking van Joseph Troostwijk.

Niemand van onze generatie heeft oudoom Joseph gekend en opvallend genoeg tot voor een paar jaar hadden wij zelfs nooit een woord over hem gehoord.... Opvallend, maar ook weer niet zo opvallend, als je beseft dat er 55 Troostwijks door de moffen zijn vermoord. De oorlog was voor de meeste Joodse families absoluut geen onderwerp van gesprek. Er werd bij mijn vrouw thuis in Zwolle nooit, maar dan ook nooit, over de oorlog gesproken...

Opvallend? Ik denk het niet, wat gebeurd was, was te vreselijk om in de familiekring om over te praten. Dat was niet opvallend, dat was normaal, ook bij mij thuis werd zo min mogelijk over de oorlog gesproken; er kon beter naar de toekomst worden gekeken.

Wij schrokken dan ook enkele jaren geleden zeer toen wij bij een tentoonstelling in de sjoel/synagoge in Zwolle, ontdekten dat de grootvader van mijn vrouw, Arthur Troostwijk, nog een broer had, Joseph genaamd. Grootvader Arthur had een grossierderij in huishoudelijke artikelen (de familie had het altijd over de potten en pannen...) en Joseph was daarvoor verkoopagent.

Het was opvallend te horen dat Joseph door het verzet gedood was en wij vroegen ons natuurlijk af of er geen andere oplossing bedacht had kunnen worden Een echt oordeel hebben wij hier niet over, omdat de heftigheid van de toestanden in de oorlog nu eenmaal niet normaal te beoordelen is. Wel bleven wij het opvallend vinden dat de dood van Joseph door het verzet in Drenthe ook na de oorlog geheim werd gehouden en alleen door een verspreking van iemand aan het licht is gekomen.

Ter voorbereiding van dit toespraakje ben ik toch een paar maal naar het NIOD (het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie) gegaan in Amsterdam. Daar ligt een onvoorstelbaar groot oorlogsarchief, ook over het verzet in Drenthe. Maar wat ik daar te weten kwam, is ook opvallend te noemen, namelijk geen woord over de liquidatie van Joseph Troostwijk. Of over een rechtszaak na de oorlog of iets dergelijks, maar die is er waarschijnlijk ook niet geweest. De directeur van het NIOD noemde liquidaties door het verzet dan ook 'het laatste taboe van de oorlog'.

Ik nam het boekje "recht op wraak" over "lastige of gevaarlijke onderduikers" door met 23 verhalen over liquidaties door het verzet, maar ook hierin geen woord over de liquidatie van Joseph Troostwijk. Ik wam te weten dat de verzetsgroep KP Meppel, de knokploeg van Jan Gunnink schuilnaam Ome Hein), niet alleen Joseph Troostwijk had geliquideerd, maar ook Pieter Hoppen. Hij werd van verraad verdacht, omdat na verandering van onderduik op het door hem verlaten adres prompt een Duitse inval kwam. Achteraf bleek deze verdenking volkomen ongegrond te zijn.... Ook deze dood door toedoen van het verzet werd geruime tijd geheim gehouden, maar daar is later wel bekendheid aan gegeven.

Joseph Troostwijk werd door Jan Gunnink/alias Ome Hein persoonlijk door wurging om het leven gebracht.

Zeer opvallend dat over de dood van Joseph Troostwijk door mij in ieder geval niets werd gevonden, hoewel ik stapels boeken en brieven over het verzet in Drenthe heb doorgenomen. Ik beseft dat mijn bevindingen niets willen zeggen en dat wij nooit zullen weten waarom er geen andere oplossing

gevonden kon worden in een weliswaar abnormale tijd en waarom er zo'n geheimzinnigheid hangt rond deze liquidatie.

Ik eindig met de woorden die Arthur Troostwijk op de grafsteen van zijn broer heeft laten zetten: 'Late zijn ziel gebundeld worden in het eeuwige licht'.

Reactie van mijn vrouw toen ik deze toespraak aan haar voorlas: het is ook niet te beschrijven, hoe erg het allemaal is geweest....

Ik bedank nogmaals het bestuur van de Stichting Zwolse Stolpersteine voor hun vele en goede werk, dat hopelijk ook iets bijdraagt tegen het nieuw opkomende antisemitisme all over the world, al zijn wij daar pessimistisch over....

Vreselijke zaken als met Joseph Troostwijk is gebeurd, mogen in een beschaafd Europa nooit en nooit meer gebeuren!!!!!!